

**ZAKON
O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O ZABRANI DISKRIMINACIJE**

Član 1

U Zakonu o zabrani diskriminacije („Službeni list CG“, broj 46/10) u članu 1 stav 1 mijenja se i glasi:

„Zabrana i zaštita od diskriminacije ostvaruje se, a promocija jednakosti vrši se u skladu sa ovim zakonom“.

U stavu 2 poslije riječi: „Na zabranu i zaštitu od diskriminacije" dodaju se zarez i riječi: „kao i na promociju jednakosti“, a poslije riječi: „pojedinih prava“ dodaju se zarez i riječi: „kao i promocija jednakosti“.

Član 2

U članu 2 stav 3 poslije riječi: „iz stava 2 ovog člana" umjesto zareza stavlja se tačka, a riječi: „osim ako su taj akt, radnja ili nečinjenje objektivno i razumno opravdani zakonitim ciljem, uz upotrebu sredstava koja su primjerena i neophodna za postizanje cilja, odnosno u prihvatljivo srazmjernom odnosu sa ciljem koji se želi postići.“ brišu se.

Stav 5 mijenja se i glasi:

„Diskriminacijom se smatra i podsticanje, pomaganje, davanje instrukcija, kao i najavljena namjera da se određeno lice ili grupa lica diskriminišu po nekom od osnova iz stava 2 ovog člana.“

Član 3

Naziv člana 5 mijenja se i glasi: „Propisi i posebne mjere", a u stavu 1 riječi: „Posebne mjere" zamjenjuju se riječima: „Propise i posebne mjere", a riječ „uvoditi" zamjenjuje se riječima: „donositi, odnosno uvoditi i sprovoditi, u okviru svojih nadležnosti i ovlašćenja,“.

Član 4

Član 7 mijenja se i glasi:

„Uznemiravanje i seksualno uznemiravanje

Član 7

Uznemiravanje nekog lica ili grupe lica po jednom ili više osnova iz člana 2 stav 2 ovog zakona, kad takvo ponašanje ima za cilj ili posljedicu povredu ličnog dostojanstva, izazivanje straha, osjećaja poniženosti ili uvrijeđenosti ili stvaranje neprijateljskog okruženja, smatra se diskriminacijom u smislu člana 2 ovog zakona.

Diskriminacijom se smatra i svako neželjeno ponašanje seksualne prirode kojim se želi povrijediti dostojanstvo nekog lica, odnosno kojim se postiže takav učinak ili se tim ponašanjem stvara zastrašujuće, neprijateljsko, degradirajuće, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje.”

Član 5

Član 8 briše se.

Član 6

Član 9 mijenja se i glasi:

„Segregacija Član 9

Diskriminacijom u smislu člana 2 ovog zakona smatra se i segregacija.

Segregacija je svaki akt, radnja ili propuštanje da se izvrši radnja, kojima se vrši prisilno ili sistemsko razdvajanje ili razlikovanje lica po nekom od osnova iz člana 2 stav 2 ovog zakona.”

Član 7

Član 17 mijenja se i glasi:

„Rasna diskriminacija i diskriminacija po osnovu vjere ili uvjerenja

Član 17

Rasna diskriminacija je svako pravljenje razlike, nejednako postupanje ili dovođenje u nejednak položaj lica sa uvjerenjem da rasa, boja kože, jezik, nacionalnost ili nacionalno ili etničko porijeklo, opravdavaju omalovažavanje lica ili grupe lica, odnosno opravdavaju ideju o nadmoći nekog lica ili grupe lica prema onima koji nijesu članovi te grupe.

Diskriminacijom po osnovu vjere ili uvjerenja smatra se svako postupanje koje je suprotno načelu slobode vjeroispovijesti, odnosno svako nejednako postupanje, pravljenje razlike, ili dovođenje u nejednak položaj lica po osnovu vjere ili ličnog uvjerenja, kao i pripadanja ili nepripadanja nekoj vjerskoj zajednici.”

Član 8

U članu 18 stav 1 briše se.

U stavu 2 riječi: „stava 1 ovog člana” zamjenjuju se riječima: „člana 2 ovog zakona.”

Dosadašnji st. 2 i 3 postaju st. 1 i 2.

Član 9

U članu 19 stav 3 mijenja se i glasi:

„Niko ne može biti pozvan da se javno izjasni o svom rodnom identitetu i seksualnoj orijentaciji.”

Poslije stava 3 dodaju se dva nova stava koji glase:

„Pod rodnim identitetom podrazumijeva se sopstveni rodni doživljaj koji ne mora zavisiti od pola koji je utvrđen i upisan prilikom rođenja. Rodni identitet tiče se svakog lica i ne podrazumijeva samo binarni koncept muškog ili ženskog.

Pod seksualnom orijentacijom podrazumijeva se emocionalna i/ili fizička privlačnost ili naklonost koja može biti prema licima istog i/ili različitog pola.”

Član 10

Član 21 mijenja se i glasi:

„Zaštitnik/ca ljudskih prava i sloboda Crne Gore (u daljem tekstu: Zaštitnik/ca) nadležan/na je da:

- 1) postupa po pritužbama zbog diskriminatornog postupanja organa, privrednog društva, drugog pravnog lica, preduzetnika i fizičkog lica, i preduzima mjere i radnje za otklanjanje diskriminacije i zaštitu prava diskriminisanog lica, ako nije pokrenut sudski postupak;
- 2) podnosiocu/teljki pritužbe koji/a smatra da je diskriminisan/a od strane organa, privrednog društva, drugog pravnog lica, preduzetnika i fizičkog lica daje potrebna obavještenja o njegovim/njenim pravima i obavezama, kao i mogućnostima sudske i druge zaštite;
- 3) sprovodi postupak mirenja lica koje smatra da je diskriminirano, uz njegov pristanak, i organa, privrednog društva, drugog pravnog lica, preduzetnika i fizičkog lica, na koje se odnosi pritužba zbog diskriminacije;
- 4) pokrene postupak za zaštitu od diskriminacije pred sudom ili se u tom postupku pojavi kao umješač/ica kad stranka učini vjerovatnim, a Zaštitnik/ca procijeni da je postupanjem tuženog izvršena diskriminacija po istom osnovu prema grupi lica sa istim ličnim svojstvima;
- 5) upozorava javnost na pojavu težih oblika diskriminacije;
- 6) vodi posebnu evidenciju o podnijetim pritužbama u vezi sa diskriminacijom;
- 7) prikuplja i analizira podatke o slučajevima diskriminacije;
- 8) preduzima aktivnosti radi promocije jednakosti;

- 9) podnosi Skupštini Crne Gore, u okviru godišnjeg izvještaja, poseban dio izvještaja o sprovedenim aktivnostima na zaštiti od diskriminacije i promociji jednakosti;
- 10) vrši i druge poslove u vezi zaštite od diskriminacije propisane posebnim zakonom kojim se uređuju nadležnost, ovlašćenja, način rada i postupanje Zaštitnika/ce.“

Član 11

Član 23 briše se.

Član 12

U članu 24 stav 1 riječi: „drugog pravnog i fizičkog lica“ zamjenjuju se riječima: „privrednog društva, drugog pravnog lica, preduzetnika i fizičkog lica“.

Član 13

U članu 26 stav 1 poslije tačke 2 dodaje se nova tačka koja glasi:

„2a) uklanjanje posljedica diskriminatorskog postupanja;“.

U tački 4 poslije riječi „medijima“ umjesto zareza stavlja se tačka, a riječi: „ukoliko je diskriminacija izvršena putem medija.“ brišu se.

U stavu 2 riječi: „stava 1 tač.1 i 2“ zamjenjuju se riječima: „stava 1 tač. 1, 2 i 2a“, a riječi: „se ističe “ zamjenjuju se riječima: „može se istaći“.

Stav 3 briše se.

Član 14

U članu 27 riječi: „90 dana“ zamjenjuju se riječima: „jedne godine“.

Član 15

U članu 30 stav 1 poslije riječi „lica“ dodaju se riječi: „ili grupe lica“.

Poslije stava 2 dodaje se novi stav koji glasi:

„Tužbu iz člana 26 ovog zakona može podnijeti i lice koje se, u namjeri da neposredno provjeri primjenu pravila o zabrani diskriminacije, na bilo koji način predstavi, odnosno stavi u poziciju lica koje može biti diskriminisano po nekom od osnova iz člana 2 ovog zakona.“

Član 16

U članu 32 riječi: „nad sprovođenjem ovog zakona“ brišu se.

Član 17

Poslije člana 32 dodaje se novi član koji glasi:

„Posebna ovlašćenja

Član 32a

Kad se u postupku inspekcijskog nadzora utvrdi da je povrijeđen zakon ili drugi propis, pored ovlašćenja propisanih zakonom, inspektor/ka je ovlašten/a da na zahtjev lica koje smatra da je diskriminirano, a koje je pokrenulo postupak za zaštitu od diskriminacije kod nadležnog suda, privremeno odloži izvršenje rješenja, drugog akta ili radnje subjekta nadzora, do donošenja pravosnažne odluke suda.

Zahtjev iz stava 1 ovog člana, može se podnijeti u roku od osam dana od dana pokretanja postupka za zaštitu od diskriminacije kod nadležnog suda.

O zahtjevu iz stava 1 ovog člana, inspektor/ka je dužan/a da odluči u roku od osam dana od dana podnošenja zahtjeva."

Član 18

Član 33 mijenja se i glasi:

„Sudovi, državna tužilaštva, organi za prekršaje, organ uprave nadležan za policijske poslove i inspekcijski organi dužni su da vode posebnu evidenciju o podnijetim prijavama, pokrenutim postupcima i donijetim odlukama iz svoje nadležnosti u vezi sa diskriminacijom (u daljem tekstu: posebna evidencija).

Podatke iz posebne evidencije, organi iz stava 1 ovog člana dostavljaju Zaštitniku/ci, najkasnije do 31. januara tekuće godine za prethodnu godinu, a na zahtjev Zaštitnika/ce dužni su da podatke iz ove evidencije dostave i za određeni kraći period u toku godine.

Bliži sadržaj i način vođenja evidencija iz stava 1 ovog člana propisuje organ državne uprave nadležan za ljudska i manjinska prava.“

Član 19

Član 34 mijenja se i glasi:

„Novčanom kaznom od 500 eura do 20.000 eura kazniće se za prekršaj pravno lice, ako:

- 1) odbije pružanje javnih usluga, uslovi pružanje usluga uslovima koji se ne traže od drugih lica ili grupe lica ili namjerno kasni ili odlaže pružanje usluga, iako su lice ili grupa lica zatražili i ispunili uslove za pravovremeno pružanje usluga prije drugih lica (član 11);
- 2) po osnovu zdravstvenog stanja neopravdano pravi razliku ili nejednako postupa, onemogućava, ograničava ili otežava zapošljavanje, rad, školovanje ili neopravdano uskraćuje drugo pravo licu ili grupi lica (član 12);
- 3) onemogućava ili ograničava ostvarivanje prava, neopravdano pravi razliku ili nejednako postupa prema licu ili grupi lica, po osnovu starosne dobi (član 13);
- 4) onemogućiti, ograničiti ili otežati korišćenje prilaza objektima i površinama u javnoj upotrebi licima smanjene pokretljivosti i licima sa invaliditetom (član 18);
- 5) podnese tužbu bez pisanog pristanka diskriminisanog lica ili grupe lica (član 30 stav 2).

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu, državnom organu, organu lokalne samouprave i organu lokalne uprave novčanom kaznom u iznosu od 100 eura do 2.000 eura.

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se preduzetnik novčanom kaznom u iznosu od 300 do 6.000 eura.“

Član 20

Poslije člana 34 dodaju se dva nova člana, koji glase:

„Član 34a

Novčanom kaznom od 100 do 2.000 eura kazniće se odgovorno lice u državnom organu, organu državne uprave i organu lokalne samouprave ako:

- 1) ne vodi posebnu evidenciju o podnijetim prijavama, pokrenutim postupcima i donijetim odlukama iz svoje nadležnosti u vezi sa diskriminacijom (član 33 stav 1);
- 2) podatke iz posebne evidencije ne dostavi Zaštitniku/ci u rokovima propisanim u član 33 stav 2 ovog zakona.

Član 34b

Za prekršaje iz člana 34 stav 1 i člana 34a ovog zakona, samostalno ili uz novčanu kaznu ili mjeru upozorenja, može se izreći jedna ili više zaštitnih mjera:

- 1) oduzimanje predmeta;
- 2) zabrana vršenja poziva, djelatnosti ili dužnosti;
- 3) javno objavljivanje odluke.

Zaštitna mjera oduzimanja predmeta obavezno se izriče svaki put kada je prekršaj izvršen korišćenjem predmeta koji se oduzima, odnosno kada je predmet bio namijenjen izvršenju prekršaja ili je predmet koji se oduzima nastao zbog izvršenja prekršaja.

Zaštitna mjera zabrana vršenja poziva, djelatnosti ili dužnosti može se primijeniti u trajanju koje ne može biti kraće od 30 dana niti duže od šest mjeseci.

Zaštitna mjera javnog objavljivanja odluke izvršava se na način što se odluka objavljuje u javnim medijima dostupnim na cijeloj teritoriji Crne Gore.”

Član 21

Poslije člana 36 dodaju se dva nova člana, koji glase:

„Usklađivanje podzakonskog akta

Član 36a

Podzakonski akt iz člana 33 stav 3 ovog zakona, uskladiće se sa ovim zakonom u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Predstanak važenja određene odredbe zakona

Član 36b

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje da važi član 108 Zakona o izmjenama i dopunama zakona kojima su propisane novčane kazne za prekršaje.

(„Službeni list CG”, broj 40/11).“

Član 22

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore”.

O B R A Z L O Ž E N J E

I. USTAVNI OSNOV ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavni osnov za donošenje zakona sadržan je u članu 16 tačka 1 Ustava Crne Gore, kojim je propisano da se zakonom uređuje način ostvarivanja ljudskih prava i sloboda, kada je to neophodno za njihovo ostvarivanje.

II. RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA

Osnovni razlozi za izmjene i dopune Zakona o zabrani diskriminacije leže u potrebi usaglašavanja pojedinih odredbi važećeg teksta sa odredbama prava EU, odnosno direktivama o jednakosti, koje su poslužile kao osnov zakonodavne intervencije. Istovremeno sa potrebom usklađivanja određenih definicija i terminologije upotrijebljene u novim zakonskim rješenjima, ovim novinama se postiže jačanje odgovornosti počinitelja diskriminatornih radnji u sudskom, upravnom, prekršajnom i postupku pred Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda u Crnoj Gori, što dodatno jača koncept zaštite potencijalnih žrtava diskriminacije. Posebno se naglašava koncept prekršajne zaštite na koji je, s obzirom na nedostatak sankcija u dosada važećem tekstu, bilo dosta primjedbi u dosadašnjem period primjene zakona. Konačno, naprijed navedeni razlozi imaju dodatno utemeljene u zahtjevima i potrebi usaglašavanja nacionalnih propisa sa normama na koje ukazuju izvještaji u postupku pristupanja Evropskoj uniji, kao i preporuke Evropske komisije protiv rasizma i netolerancije o snaženju nacionalnog zakonodavstva u borbi protiv ovih pojava.

III. OSNOVNE PROMJENE SADRŽANE U PREDLOGU ZAKONA

Zakon o zabrani diskriminacije je stupio na snagu avgusta 2010 godine, kao sistemski zakon kojim se definiše pojam diskriminacije, kako neposredne tako i posredne. Podsticanje na diskriminaciju, ovim zakonom smatra se diskriminacijom. Zakon predviđa i posebne oblike diskriminacije, koji nijesu tretirani setom drugih zakona (Zakonom o rodnoj ravnopravnosti, Zakonom o manjinskim pravima i slobodama, Zakonom o medijima, Zakonom o elektronskom medijima i dr) kojima se zabranjuje diskriminacija. Takođe predviđa i institucionalne mehanizme zaštite od diskriminacije i to: Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, kojem građani mogu da se obrate pritužbom; sudove, odnosno pravo na podnošenje tužbe sudu; organe za prekršaje, kao i inspekcije u smislu nadzora nad sprovođenjem zakona u oblasti: pružanja usluga, građevinarstva, zdravstva, prosvjete i sporta, rada i zapošljavanja, zaštite na radu, saobraćaja, turizma i drugih oblasti. Ovim zakonom je, nadalje, uvedena obaveza organa i drugih pravnih i fizičkih lica da vode posebnu evidenciju o slučajevima diskriminacije i da podatke iz evidencije dostavljaju Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore. Takođe, Zakon propisuje i prekršaje koji se sankcionišu ovim zakonom. U prelaznim i završnim odredbama definiše postupak po pritužbama koje se odnose na diskriminaciju podnešenim prije stupanja na snagu ovog zakona, kao i obaveza nadležnog organa za ljudska i manjinska prava da u roku od 6 mjeseci propiše pravilnik i obrazac za vođenje evidencije i vrijeme stupanja na snagu ovog zakona.

Međutim, u svojim komentarima na zakonski tekst Evropska komisija je, kao glavni problem identifikovala neusklađenost definicije neposredne diskriminacije sa evropskim zakonodavstvom, zbog činjenice da ne postoji način da se opravda neposredna diskriminacija.

Takođe, od strane Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, sudova, organa za prekršaje i inspekcija, primijećeno je, da je neke od odredbi Zakona potrebno unaprijediti u cilju obezbjeđivanja adekvatne primjene Zakona od strane ovih organa. Navedeno je detaljno obrađeno u poglavlju IV Obrazloženja.

IV. USAGLAŠENOST SA EVROPSKIM ZAKONODAVSTVOM I POTVRĐENIM MEĐUNARODNIM UGOVORIMA

Predlog zakona o izmjenama i dopunama zakona o zabrani diskriminacije je usklađen sa Evropskim zakonodavstvom, kao i potvrđenim međunarodnim ugovorima Ujedinjenih Nacija i Savjeta Evrope, kojima je zabranjena diskriminacija:

- Međunarodnim paktom o građanskim i političkim pravima iz 1966. godine;
- Međunarodnim paktom o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima iz 1966. godine;
- Međunarodnom konvencijom o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije iz 1965. godine;
- Konvencijom o eliminisanju svih oblika diskriminacije žena iz 1979. godine i Opcionim protokolom uz ovu konvenciju;
- Evropskom konvencijom o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda iz 1950. godine;
- Protokolom br. 12 uz Konvenciju iz 2000. godine (proširuje djelovanje zabrane diskriminacije na bilo koje pravo određeno zakonom);
- Evropskom konvencijom o sprečavanju mučenja i nečovječnih ili ponižavajućih kazni i postupaka iz 2002. godine;
- Evropskom socijalnom poveljom (revidovanom) iz 1996. godine;
- Evropskom poveljom o regionalnim ili manjinskim jezicima iz 1992. godine;
- Okvirnom konvencijom za zaštitu nacionalnih manjina iz 1994. godine.

V. OBJAŠNJENJE OSNOVNIH PRAVNIH INSTITUTA

U članu 1 ovog Nacrta Zakona član 1 važećeg zakonskog rješenja je dopunjen u smislu uvođenja promocije jednakosti kao veoma značajne aktivnosti u cilju prevencije diskriminacije. Promociju jednakosti, u smislu ovog Nacrta Zakona vršiće Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, što je i propisao članom 21 tačka 8 Nacrta Zakona. Takođe, član 2 Konsolidovanog teksta Ugovora o Evropskoj uniji 2012/C 326/01, govori u prilog ovom zakonskom rješenju. Obaveza promocije jednakosti proizilazi i iz odredbi direktiva EU o jednakosti koje su korišćene kao materijalno-pravni osnov za izmjene i dopune ovog zakona u dijelu koji se tiče ostvarivanja načela jednakosti i institucija zaduženih za njegovo sprovođenje.

U članu 2 usklađena je odredba člana 2 stav 3 važećeg Zakona, sa Direktivom Savjeta Evrope 2000/43/EZ o primjeni načela ravnopravnosti lica bez obzira na njihovo rasno ili etničko porijeklo, na način što je brisan dio odredbe

toga stava u dijelu kojim se opravdava neposredna diskriminacija, jer ne postoji standard kojim se opravdava direktna diskriminacija.

Istim članom, stav 5 je izmijenjen na način što se pod diskriminacijom smatra i pomaganje, kao i najava diskriminatornog postupanja, a u smislu Direktiva Savjeta 2000/78/EC, 2004/113/EZ, 2006/54/EZ.

U članu 3 izmijenjen je naziv člana 5, a dopunjen stav 1 istog člana, u cilju usaglašavanja ovog člana sa članom 8 stav 2 i 3 Ustava Crne Gore.

U članu 4 izvršena je preformulacija načela zabrane uznemiravanja kao posebnog oblika diskriminacije, na način što je ovom načelu data karakteristika imperativne norme (zabrane), sa pozivom na opštu zabranu diskriminacije iz čl.2. Zakona. Istovremeno, u istom članu propisana je zabrana seksualnog uznemiravanja čime se ovim načelima daje višestruki značaj, ne samo u domenu građansko-pravne zaštite, već i kao osnovu prekršajno-pravne i krivično-pravne odgovornosti. Sami tekst izmijenjenog člana u materijalno-pravnom smislu usaglašen je sa direktivama EU o jednakosti (2000/43/EZ; 2004/113/EZ; 2006/54/EZ). Takođe, seksualno uznemiravanje je definisano Zakonom o rodnoj ravnopravnosti i Zakonom o radu, ali samo u vezi sa radom i po osnovu rada, a ne i u drugom okruženju i okolnostima. S tim u vezi, a s obzirom na uporednu praksu, kao i Direktivu Savjeta 2004/113/EZ o sprovođenju načela jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u pristupu nabavci roba odnosno pružanju usluga (čl 2 st 1 tač.d) i Direktivu 2006/54/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta o sprovođenju načela jednakih mogućnosti i jednakog postupanja muškaraca i žena u pitanjima zapošljavanja i obavljanja zanimanja (član 2, stav 1 tač.d), ovim članom se definiše seksualno uznemiravanje kao poseban oblik diskriminacije.

U članu 5 brisan je član koji se tiče mobinga. Iz uporednog prava poznato je da se mobing, odnosno zlostavljanje na radu, može vršiti, ne samo na osnovu ličnog svojstva, već i na osnovu ličnog odnosa neprijateljstva, animoziteta i sl., koji se razvio između dva ili više lica, bez obzira na njihova lična svojstva. U tom smislu, Zakon o zabrani zlostavljanja na radu koji je donesen 2011 godine, formuliše generalnu zabranu zlostavljanja na radu, bez obzira na osnov za njegovo vršenje, pa je na ovaj način otklonjena nelogičnost dvostrukog definisanja istih pravnih pojmova i to na različit način.

U članu 6 redefinisana je institut segregacije, na način što se konceptu dodaje termin »prisilno«, čime se definicija segregacije usaglašava sa standardima Evropske komisije protiv rasizma i netolerancije (Generalna preporuka broj 7), prema kojoj dobrovoljan čin odvajanja od drugih lica po jednom od diskriminatornih osnova iz člana 2. Zakona ne predstavlja segregaciju.

Članom 7 izmijenjen je član 17 osnovnog teksta Zakona u smislu definisanja zabrane rasne diskriminacije (boje kože, jezika, nacionalnosti ili nacionalnog, odnosno etničkog porijekla), odnosno dodatno osnažen novom formulacijom u stavu 2 koji obuhvata zabranu diskriminaciju po osnovu vjere i uvjerenja,. Navedena zakonodavna intervencija sprovodi se na osnovu Generalne preporuke broj 7 o nacionalnom zakonodavstvu za borbu protiv rasizma i rasne diskriminacije, odnosno usklađena je sa definicijom rasne diskriminacije koju je Evropska komisija protiv rasizma i netolerancije dala u

navedenoj preporuci (Poglavlje I).Istovremeno, odvojenost diskriminacije po osnovu vjere ili uvjerenja posljedica je potrebe obezbjeđenja poštovanja načela slobode vjeroispovijesti, koja zahtijeva slobodu izbora i vjerovanja i ne može se ograničiti u pogledu prava članova tih zajednica, odnosno lica koja dijele odgovarajuća vjerska i druga uvjerenja. Samo članstvo u tim organizacijama određuje pravila ponašanja koja se ne mogu smatrati diskriminacijom, već pravom te zajednice da odredi unutrašnja pravila kao temeljno ljudsko pravo, ukoliko ono svojom sadržinom i spoljašnjom manifestacijom ne prelazi nivo utvrđen međunarodnim standardima prava ljudskih prava, o čemu u svakom konkretnom slučaju odlučuju nadležni državni organi i u konačnom međunarodno nadzorno tijelo kao što je Evropski sud za ljudska prava.

U članu 8, član 18, stav 1 briše se, jer je pitanje diskriminacije lica sa invaliditetom regulisano Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, koji je donešen 2011. godine. Preostali stavovi upućuju na nedozvoljene oblike ponašanja kojima se invalidna lica onemogućavaju u pogledu uživanja određenih prava i sloboda.

U članu 9, dopunjen je član 19 sa dva nova stava. Naime, članom 19 važećeg zakona, eksplicitno je zabranjena diskriminacija lica po osnovu njihovog rodnog identiteta i seksualne orijentacije. Kako nacionalno zakonodavstvo ne sadrži definicije ovih pojmova, čini se neophodnim radi njihovog pravilnog razumijevanja definisati ih. Napomene radi, definisanje ovih pojmova je i preporuka Stručne radne grupe Vlade Crne Gore koja je bila zadužena za analizu propisa sa aspekta LGBT prava, kao i dio Analize antidiskriminatornog zakonodavstva u okviru Posebnog dijela Izvještaja o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2012. godinu.

U članu 10, član 21 je izmijenjen u smislu proširivanja i preciziranja ovlašćenja i nadležnosti Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore po pitanju diskriminacije, kako bi one bile preglednije, jasnije, konciznije i lakše primjenjive u praksi.

U članu 11, član 23 briše se, iz razloga što je ovaj član sadržan u odredbama ovog Nacrta Zakona koji se tiču nadležnosti Zaštitnika.

U članu 12, izvršeno je preciziranje pojmova drugog pravnog i fizičkog lica.

U članu 13 izvršeno je amandiranje odredbi Zakona koje se odnose na sudsku zaštitu od diskriminacije, te su unaprijeđene u cilju otklanjanja određenih nedostataka, koji otežavaju ostvarivanje efikasne zaštite od diskriminacije. Tako, popis tužbenih zahtjeva na osnovu kojih je moguće tražiti sudsku zaštitu iz člana 26, upotpunjen je zahtjevom za uklanjanje posljedica diskriminatornog postupanja. To je potpuno logičan pristup kojim se uvodi novi oblik zaštitnog zahtjeva kao posebna vrsta tužbe kondemnatorne prirode (zahtjev za osudom na činidbu). Isto tako, korišćenje supsidijernog zahtjeva da se odluka o glavnim zahtjevima povodom diskriminatornog postupka objavi u medijima, ne treba biti ograničena samo na one slučajeve diskriminacije koji su učinjeni u medijima.

Pravo na podnošenje tužbe za utvrđenje i tužbe za zabranu izvršenja diskriminatorne radnje ili akta ne bi trebalo da bude bilo čime ograničeno - u slučajevima kad nije došlo do gubitka ili povrede nekog prava, kako je to propisano članom 26, već treba da bude isključivo pravo lica koje smatra da je

diskriminirano. Naime, svaka stranka ima pravo da slobodno raspolaže svojim tužbenim zahtjevom i to pravo joj se ne može ograničiti. Zato je stav 2 ovim članom izmijenjen, a stav 3 brisan.

U članu 14 rok za podnošenje antidiskriminatorne tužbe je jedna godina. Odredba važećeg zakona otvara pitanje o opravdanosti pravljenja razlike između opšteg zakonskog roka za potraživanje naknade štete i roka za podnošenje tužbe za naknadu štete izvršene diskriminatornim postupanjem. U praksi je čest slučaj da se postupak pred Zaštitnikom ne može završiti u roku od 90 dana i da Zaštitnik, ukoliko ne utvrdi diskriminaciju, ne bi mogao, zbog isteka tog roka, uputiti građanina na mogućnost podnošenja tužbe za zaštitu od diskriminacije.

U članu 15 precizira se mogućnost podnošenja tužbe od strane drugih lica i situacija u kojoj je potreban pisani pristanak za podnošenje tužbe.

Takođe ovim članom se "testerima" neposredno garantuje pravo na tužbu, tj tužbu može podnijeti i lice u namjeri da neposredno provjeri primjenu pravila o zabrani diskriminacije.

U članu 16 pojašnjava se uloga inspekcija, koje vrše poslove inspekcijskog nadzora u skladu sa Zakonom o inspekcijskom nadzoru i ne mogu izlaziti iz svojeg okvira stvarne nadležnosti, a preciziranje pravne norme je suština ove zakonodavne intervencije.

U članu 17 daju se posebna ovlašćenja inspekcijskim organima, koja nijesu propisana Zakonom o inspekcijskom nadzoru, zbog specifičnosti postupka inspekcijskog nadzora, kada je u pitanju diskriminatorno postupanje.

U članu 18 propisuje se vođenje evidencija od strane sudova, državnih tužilaštava, organa za prekršaje, organa nadležnog za policijske poslove i inspekcijskih organa, kao i rokovi u kojima su ti organi dužni da dostavljaju evidencije Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore.

U članu 19 obezbijedena je odgovarajuća prekršajna zaštita na osnovu ustavnog i zakonskog principa jednake zaštite. Važećim zakonom, prekršajna odgovornost je propisana samo za dva slučaja diskriminatornog ponašanja i to za zabranu diskriminacije u pružanju javnih usluga i u korišćenju javnih objekata i površina. Pri tome se sankcioniše diskriminatorno postupanje u korišćenju javnih objekata i površina samo u odnosu prema licima sa invaliditetom, a ne i drugim licima koja mogu biti žrtve diskriminacije po osnovu nekog drugog ličnog svojstva (npr. zabrana pristupa javnim objektima građanima romske nacionalnosti), što nije u skladu sa gore navedenim principom. Ova zakonodavna reforma obuhvata jedan dio diskriminatornih osnova kao vid prekršajne odgovornosti, dok će se za druge oblike diskriminacije zaštita rješavati kroz krivično-pravnu materiju, čime će se obim i stepen zaštite od diskriminatornog ponašanja, osim u građansko-pravnom smislu, i u drugim oblastima zakonodavne intervencije podići na još veći nivo.

U članu 20 propisuju se kazne za odgovorno lice u državnom organu, organu državne uprave i organu lokalne samouprave kod obaveze vođenja i dostavljanja evidencija, kao i zaštitne mjere čije propisivanje je izostalo u važećem zakonu.

U članu 21, 22 i 23 Prelaznim i završnim odredbama propisano je usklađivanje podzakonskog akta, prestanak važenja odredbi Zakona o

izmjenama i dopunama zakona kojima su propisane novčane kazne za prekršaje, kao i dan stupanja na snagu Zakona.

VI. PROCJENA FINANSIJSKIH SREDSTAVA ZA SPROVOĐENJE ZAKONA

Za sprovođenje ovog zakona nijesu potrebna posebna finansijska sredstva u Budžetu Crne Gore